

WERELDBOSAREAAL NEEMT AF, VRAAG NAAR HOUT STIJGT

Landelijke dagbladen meldden onlangs dat het wereldbosareaal sinds 1995 met maar liefst 20% was afgenomen. Dat zou betekenen dat het wereldbosareaal binnen een mensengeneratie zou verdwijnen. Gelukkig ziet de toekomst er niet zo somber uit. Bossen verdwijnen weliswaar op grote schaal maar minder snel dan de kranten suggereren. Kaalkap vindt nog steeds plaats maar het bosbeheer is steeds vaker duurzaam en niet-hout materialen rukken op, maar door innovatie komen er ook weer nieuwe houten materialen. De waardering voor hout is nog steeds groot!

2001 nr. 2

S
B
H

STICHTING BOS EN HOUT

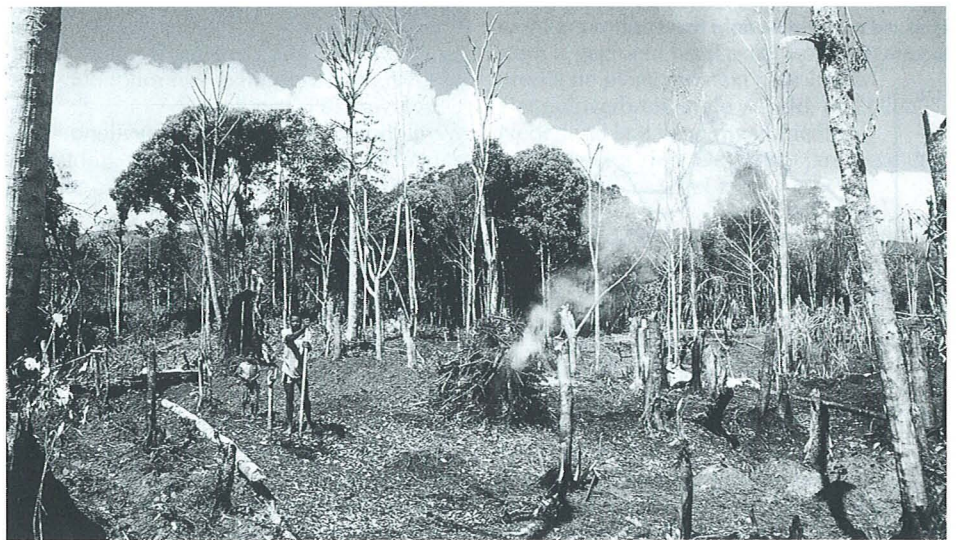
BOS IN DE WERELD

Bos vormt met bijna 27% een van de belangrijkste bodembedekkers van de aarde. In totaal gaat het om 3,5 miljard ha. Ter vergelijking: dit is ruim 1000 x het landoppervlak van Nederland. Het bos is ongelijk verdeeld over landen. Ontwikkelingslanden hebben hiervan nog steeds het grootste aandeel (57%). Het meeste bos bevindt zich in Rusland, Brazilië, Canada, USA en China.

de periode 1990-1995 dramatische gedaald met bijna 13 miljoen ha per jaar. Het bosareaal in de ontwikkelde landen nam jaarlijks met bijna 2 miljoen ha toe. De landen waar het bosareaal het meest terugliep waren Brazilië, Indonesië, Zaïre, Mexico en Venezuela.

Landbouw neemt plaats in van bos

De oorzaken van ontbossing in de ontwikkelingslanden zijn volgens de FAO: de toenemende expansie van landbouw

De ontbossingproblematiek verdient blijvend onze grote aandacht

Volgens de FAO studie "State of the World's Forests 1999" is het wereldbosareaal tussen 1990 en 1995 met ruim 11 miljoen ha per jaar afgenomen (= ruim 3x de landoppervlakte van Nederland). Deze ontbossingssnelheid is volgens de meest recente informatie van de FAO de laatste jaren overigens met 20% gedaald tot 9 miljoen ha per jaar. Opvallend is het verschil tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden. Het bosareaal in de ontwikkelingslanden is in

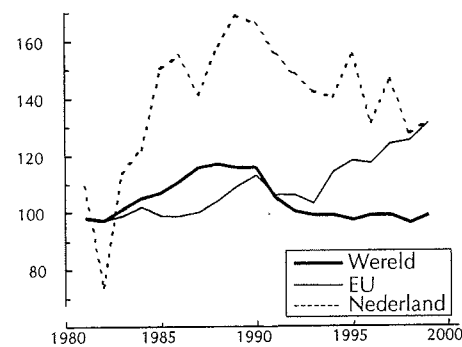
gericht op eigen of lokale voedselvoorziening in Afrika en Azië en grote economische ontwikkelingsprogramma's, waarbij sprake is van herhuisvesting, landbouw en infrastructurele werken in Latijns Amerika en Azië. Daarnaast meldt de FAO dat bossen degraderen als gevolg van commerciële houtoogst, brandhoutwinning, overbegrazing, brand, insectenaantastingen, stormen en luchtverontreiniging.

productieniveau niet meer op het oude niveau teruggekeerd en is er eerder sprake van een dalende trend (fig. 2). Opvallend is de ontwikkeling in de EU en Nederland. In de EU is er behalve in het begin van de jaren negentig sprake van een stijgende productie van gezaagd hout. Nederland kende in de jaren tachtig een forse groei in de productie maar deze is sindsdien duidelijk gaan dalen. De vraag in de EU en Nederland daarentegen groeit licht, na de zwakke jaren tachtig waarbij het verbruik op een duidelijk lager niveau lag dan in de referentieperiode 1970-1980 (fig. 3).

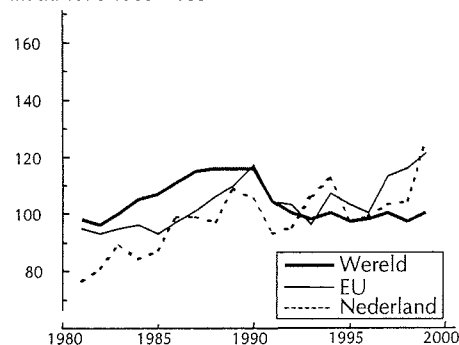
Noord-Amerika domineert gezaagd houthandel

Hoewel de USA de grootste producent van gezaagd hout is, importeert zij ook het meeste. Maar liefst 38% van het gezaagde

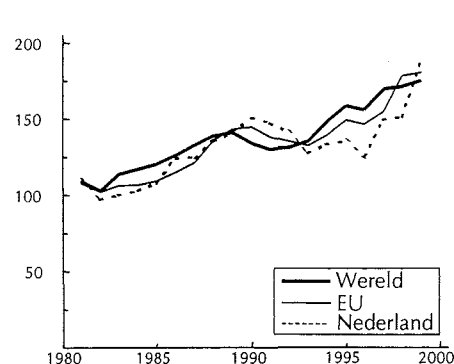
Figuur 2
Productie gezaagd hout.
Index: 1970-1980 = 100

Figuur 3
Verbruik gezaagd hout
Index: 1970-1980 = 100

Figuur 4
Verbruik houten platen
Index: 1970-1980 = 100

Top 5 Belangrijkste exporteurs gezaagd hout			Top 5 Belangrijkste exporteurs houten platen		
	x mln m ³	%		x mln m ³	%
Canada	49,7	42	Canada	10,6	21
Zweden	11,1	9	Indonesië	6,1	12
Finland	8,3	7	Maleisië	5,1	10
Russ. Fed.	6,4	5	Duitsland	3,0	6
USA	6,0	5	USA	2,4	5
Nederland	0,4	0,3	Nederland	0,3	0,5
Wereld	119,2	100	Wereld	51,7	100

hout, dat op de wereldmarkt komt, gaat naar de USA. Canada is de wereldexporteur van gezaagd hout. Dit land heeft een marktaandeel van ruim 40% op de wereldexportmarkt. Veel van dit hout gaat naar buurland USA. Zweden en Finland zijn belangrijke Europese exporteurs. De wereldhandel laat een voortdurend stijgende lijn zien. Dit geldt ook voor de EU en Nederland. Het importvolume van de EU en Nederland lag in de jaren tachtig echter wel lager dan gemiddeld in de jaren 1970-1980. Inmiddels ligt dit weer hoger. De EU-export is vooral gericht op EU-landen zoals Nederland. Bijzonder is de Nederlandse exportontwikkeling. Deze heeft een uitermate sterke groei doorgemaakt. Het betreft hier uitsluitend doorvoer van geïmporteerd hout.

Houten platen

Houten platen populair in de USA

Een kwart van de wereldproductie van houten platen vindt plaats in de USA op

De vraag naar houten platen neemt veel meer toe dan die van gezaagd hout

grote afstand gevolgd door een aantal andere landen, waaronder buurland Canada, Duitsland, China en Indonesië. De USA produceert niet alleen veel platen maar verbruikt ook maar liefst eenderde van de totale wereldproductie. Houten platen zijn zeer populair in de Amerikaanse huizenbouw. China is, weliswaar op grote afstand, een tweede grote platenverbruiker.

Productie en verbruik van houten platen maken een voortdurende groei door met lichte schommelingen over de jaren (fig. 4). De wereldproductie ligt t.o.v. het gemiddelde van de jaren 1970-1980 ruim 50% hoger. Deze stijging is vooral het gevolg van de komst van nieuwe plaatmaterialen zoals OSB en MDF maar

ook door de verdere groei van spaanplaten. De productie in Nederland is dramatisch afgenomen en is nog maar een kwart van de productie in de periode 1970-1980.

Platenhandel groeit onstuimig

Eenvijfde van alle geëxporteerde houten platen komt uit Canada gevolgd door de tropische landen Indonesië en Maleisië. Deze laatste landen exporteren vooral fineer, tri- en multiplex.

Na de USA behoren China en Japan tot de grootste importeurs. Deze drie landen nemen ongeveer de helft van de aangeboden plaatmaterialen op van de wereldmarkt. Deze wereldmarkt laat een onstuimige ontwikkeling zien. Zij groeide t.o.v. de periode 1970-1980 met maar liefst 400%. De EU en Nederland bleven daar enigszins bij achter. Hun import verdubbelde in die periode.

Houtpulp

USA domineert pulpmarkt

Ruim eenderde van de wereldhoutpulpproductie vindt plaats in de USA op afstand gevolgd door Canada. Amerikanen produceren niet alleen veel pulp ze gebruiken het ook veel. Ook hier is de dominantie van de USA duidelijk herkenbaar.

De wereldproductie laat een voortdurende gematigde groei zien, die de laatste jaren duidelijk afvlakt (fig. 5). Dit geldt ook voor de pulpproductie in de EU. Nederland bouwt haar pulpproductie af. Deze bedraagt nog maar tweederde van het volume dat in de jaren zeventig gemiddeld werd geproduceerd. Hoewel het verbruik sterk is gegroeid heeft ook hier de eigen productie plaatsgemaakt voor import. Het pulpverbruik in de wereld, de EU en Nederland laat een vrijwel identieke ontwikkeling zien. De laatste jaren laat de EU een steilere groei zien.

Internationale handel

Canada is de grootste leverancier van marktpulp. Het heeft een marktaandeel van 32% op in de wereldexportmarkt. Naast de USA, Zweden en Finland is Brazilië een opvallende exporteur van pulp.

De wereldhandel in

pulp is in twintig jaar tijd verdubbeld. De EU-handel blijft daar bij achter, met name de EU-uitvoer is met slechts een derde gestegen. Nederland maakt een bijzonder explosieve ontwikkeling door.

Vanaf begin jaren negentig verdubbelde de invoer terwijl de export maar liefst verhonderdvoudigde ten opzichte van het gemiddelde van de periode 1970-1980. De oorzaak van deze groei zit in de doorvoer. Vanaf de beginjaren negentig krijgt Nederland als

Top 5 Belangrijkste exporteurs houtpulp		
	x mln ton	%
Canada	11,6	32
USA	5,4	15
Zweden	3,0	8
Brazilië	2,8	8
Finland	1,9	5
Nederland	0,4	1,2
Wereld	36,7	100

Top 5 Belangrijkste boslanden			Top 5 Belangrijkste ontbossings- landen (1990-1995)		
	x mln ha	%		x 1000 ha per jaar	%
Russ. Fed.	764	22	Brazilië	-2554	-0,5
Brazilië	551	16	Indonesië	-1084	-1,0
Canada	245	7	Zaire	-740	-0,7
USA	213	6	Mexico	-508	-0,9
China	133	4	Vezuela	-503	-1,1
Nederland	0,3	0,01			
Wereld	3454	100	Wereld	-11269	-0,3

Houtvoorraad neemt verder toe

Recente cijfers afkomstig uit het Forest Resource Assessment 2000 (FRA 2000) van de FAO laten zien dat de houtvoorraad in de ontwikkelde landen in de afgelopen vijf jaar (1995-2000) verder is gestegen met 435 miljoen m³. De grootste stijgers waren USA, Oezbekistan, Kazakstan en Canada. De houtbijgroei in bossen, die beschikbaar zijn voor houtproductie, bedroeg in deze landen 2,5 miljard m³ per jaar, waarvan 1,2 miljard m³ werd geoogst. Daarmee vellen de ontwikkelde landen gemiddeld 53% van hun netto bijgroei. In Noord Amerika ligt dit percentage op bijna 79%, in Europa op 59% en in de voormalige USSR op slechts 17%.

CO₂-vastlegging

Bossen in de ontwikkelde landen leggen 88 miljard ton aan koolstof vast in de vorm van hout. Rusland 47%, Noord Amerika 35% en Europa 10%. Jaarlijks leggen deze bossen 3,2 miljard ton CO₂ vast. Dit is gelijk aan 16% van de totale antropogene

areaal. De verwachting is dat dit areaal alleen maar verder is toegenomen. Recente gegevens ontbreken op dit moment. Opvallend is dat een groot deel (75%) in de ontwikkelde landen ligt.

Nederland bosarm

Nederland scoort wat bos betreft erg laag. Het is een van de bosarmste landen van de Wereld, zowel in absolute (ha bos) als relatieve termen (% landoppervlakte en per inwoner). Het bos heeft in Nederland in de loop der eeuwen plaatsgemaakt voor andere bestemmingen (landbouw). Een ontwikkeling die zich op dit moment op grote schaal voltrekt in veel ontwikkelingslanden.

HOUT IN DE WERELD

Het bos in de wereld levert jaarlijks 3,2 miljard m³ hout. Daarvan is circa 55% brandhout. De productie van brandhout is een ruwe schatting, die van werkhout daarentegen is redelijk betrouwbaar. Brandhout is in veel gebieden nog steeds een van de belangrijkste energiebronnen en van levensbelang. Werkhout is rondhout, dat als zodanig gebruikt (palen) kan worden, of geschikt is voor verwerking tot producten. De wereldproductie van dit werkhout (hout exclusief brandhout) is 1,5 miljard m³. Daarvan produceren de ontwikkelde landen 70% en de ontwikkelingslanden 30%.

Rondhout

USA grootste houtverbruiker

Op Brazilië na bevinden de grootste houtproducenten zich in de ontwikkelde landen. De USA is verreweg de grootste producent en verbruiker van rondhout. De USA levert 29% van de wereldhoutproductie. Dit is opvallend aangezien de USA zeker niet het grootste bosland ter wereld is. Iets dergelijks geldt ook voor China. Dit land behoort niet tot de grootste producenten maar is wel de op twee na grootste verbruiker van stammen. Zweden is het belangrijkste Europese houtproductieland.

Nederland produceert minder hout

De rondhoutproductie en -verbruik in de wereld en de EU laten over de jaren heen schommelingen zien met als uitschieters naar boven 1990, gevolgd door een scherpe daling in de jaren daarna (fig. 1). Deze schommelingen zijn vaak het gevolg van economische ontwikkelingen (begin jaren tachtig), politieke instabiliteit (Rusland) en ernstige stormschades (1992 en 1993). Afgezien van deze fluctuaties laten de grafieken zien dat de houtproductie vanaf het einde van de jaren tachtig weer op het gemiddelde productieniveau van 1970-1980 is gekomen. Daarna is er sprake van een stijgende tendens. Nederland volgt deze lijn duidelijk niet en is t.o.v. het gemiddelde over 1970-1980 minder

rondhout gaan produceren, met een geringe opleving in 1995 en 1997.

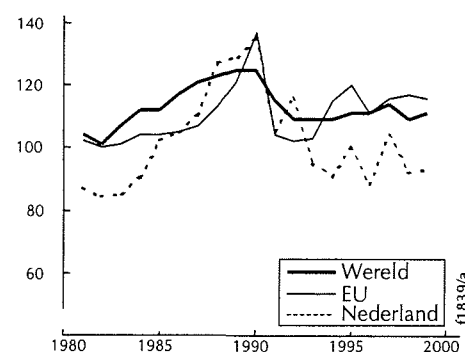
Japan importeert meeste rondhout

De grootste rondhoutimporteur is Japan. Niet verwonderlijk gezien het areaal bos per inwoner. Wel opvallend zijn Zweden, Finland en de USA. Zij behoren tot de vijf grootste importeurs van rondhout. Het aanbod in eigen land is blijkbaar onvoldoende om in de vraag van de eigen industrie te voorzien. Voor deze landen is het bovendien relatief eenvoudig om grote hoeveelheden hout te betrekken van hun bosrijke buurlanden (Canada, Baltische staten en Rusland). De Russische Federatie is 's werelds grootste exporteur van stammen. Een groot deel hiervan gaat naar de Zweden en Finland terwijl ook Japan en China grote afnemers van Russisch rondhout zijn. Rusland is nog steeds niet goed in staat zijn eigen grondstof zelf te verwerken.

Top 5 Belangrijkste verbruikers rondhout excl. brandhout			Top 5 Belangrijkste exporteurs rondhout excl. brandhout		
	x mln m ³	%		x mln m ³	%
USA	424	28	Russ. Fed.	27,4	28
Canada	185	12	USA	12,4	13
China	107	7	Maleisie	5,7	6
Russ. Fed.	63	4	Duitsland	4,0	4
Zweden	62	4	Canada	2,9	3
Nederland	1,0	0,1	Nederland	0,3	0,3
Wereld	1510	100	Wereld	96,4	100

Figuur 1

Productie rondhout (exclusief brandhout)
Index: 1970-1980 = 100

CO₂-uitstoot afkomstig van de verbranding van fossiele brandstoffen en cement productie en 55% van de CO₂-uitstoot als gevolg van de ontbossing van het tropische regenwoud.

Bescherming bos neemt toe

Toenemende aandacht voor de niet-houtproductiefuncties van het bos heeft er toe geleid dat er steeds grotere bosarealen een beschermde status krijgen of op een andere (multifunctionele) wijze worden beheerd. Deze ontwikkeling heeft ook tot een verhoogde aandacht voor houtplantages als houtleverancier geleid. Tussen 1980 en 1990 verdubbelde dit

Het verbruik van gezaagd hout wereldwijd stabiel, in de EU en Nederland licht stijgend

Gezaagd hout

Nummer 1 op de hitlijst van grootgebruikers van gezaagd hout staat met stip de USA. Er is geen land dat maar enigszins in de buurt komt. Hoewel de USA het meeste gezaagd hout produceert van alle landen, is deze eigen productie onvoldoende om aan de eigen vraag te voldoen en moet daarom grote hoeveelheden importeren. Productie en verbruik van gezaagd hout in de wereld namen in de jaren tachtig geleidelijk toe. Daar kwam in 1990 een abrupt einde aan, veroorzaakt door de ineensstorting van de Russische productie. Sinds de Russische crisis in 1990 is het

Top 5 Belangrijkste verbruikers oud papier/karton			Top 5 Belangrijkste exporteurs oud papier/karton		
x mln ton	%		x mln ton	%	
USA	34	29	USA	7,5	37
Japan	15	13	Duitsland	3,6	18
China	15	13	Nederland	1,7	8
Duitsland	8	7	Frankrijk	1,0	5
Frankrijk	5	4	Canada	0,5	2
Nederland	2,1	1,8	-	-	-
Wereld	117	100	Wereld	20,1	100

doorvoerland steeds meer betekenis. Het gaat hierbij vooral om doorvoer naar Duitsland, België en Oostenrijk.

Oud papier

Op alle fronten zijn de USA de grootste, ook op het gebied van inzameling en gebruik van oud papier/karton. Zij gebruiken het echter minder dan ze inzamelen en dat betekent dat de USA een netto-exporteur van oud papier zijn. Inzameling en gebruik van oud papier heeft wereldwijd een enorme vlucht genomen. Het verdrievoudigde ruwweg over de laatste twintig jaar (fig. 6). Het nadert snel de omvang van het pulpverbruik. Het verbruik in de EU en Nederland laten een vergelijkbare ontwikkeling zien, waarbij de EU de laatste jaren een afvlakking en mogelijk zelfs een daling laat zien. De groei van het Nederlandse verbruik ligt duidelijk boven de groei van de wereld, de EU blijft daarbij achter en laat zelfs een relatief scherpe daling zien in de laatste

jaren. Daar staat wel een verhoogde inzet van pulp binnen de EU tegenover.

Nederland wereldmarktspeeler oud papier
China en Canada zijn beide grote importeurs van oud papier maar Nederland doet daar niet veel voor onder. Naast een grote importeur is Nederland op wereldschaal ook een grote exporteur. Na de USA en Duitsland levert Nederland het meeste oud papier aan de internationale markt.

Oud papier is een echte commodity geworden, die in omvangrijke volumes op de internationale markt wordt verhandeld. Ter vergelijking: van de totale wereldhoutpulpproductie wordt 22% op de internationale markt verhandeld, voor oud papier is dit inmiddels 18%.

De groei zit er dan ook goed in: de wereldhandel verzesvoudigde in 20 jaar tijd, die van Nederland vernegenvoudigde maar liefst. Ook hier geldt dat de invoer van de EU bij de ontwikkeling van de wereld achterblijft.

Papier en karton

De grootste producent en verbruiker van papier en karton is de USA op grote afstand gevolgd door de reus China. Het belang van China neemt de laatste jaren duidelijk toe. Japan doet overigens weinig onder voor China. Duitsland is de grootste Europese papierproducent en -verbruiker. Productie en verbruik laten een constante groei zien, die voor de wereld als geheel en voor de EU en Nederland vrijwel gelijk is.

Top 5 Belangrijkste verbruikers papier en karton			Top 5 Belangrijkste exporteurs papier en karton		
x mln ton	%		x mln ton	%	
USA	96	31	Canada	14,7	37
China	39	13	Finland	11,2	13
Japan	31	10	Zweden	8,8	10
Duitsland	18	6	Duitsland	7,8	9
Frankrijk	11	4	USA	7,0	8
Nederland	4,2	1,3	Nederland	2,6	2,9
Wereld	310	100	Wereld	89,3	100

De Nederlandse export ontwikkelt zich t.o.v. de wereld en de EU zeer voorspoedig en ligt hier duidelijk boven.

TOT SLOT

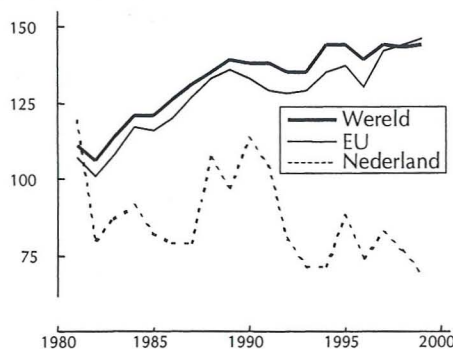
Ontbossing moeten we bestrijden. Bos is van belang als milieu voor vele levensvormen en ter voorkoming van erosie. Bos is ook de bron van hout. Hout en papier zijn in onze samenleving niet meer weg te denken. De vraag naar hout en papier is op wereldschaal gigantisch. In deze vraag kan alleen worden voorzien, als er voldoende bossen zijn, die we bovendien op een duurzame wijze beheren.

Ir L.J.M. Dielen

© Stichting Bos en Hout - ISSN: 1382-1113

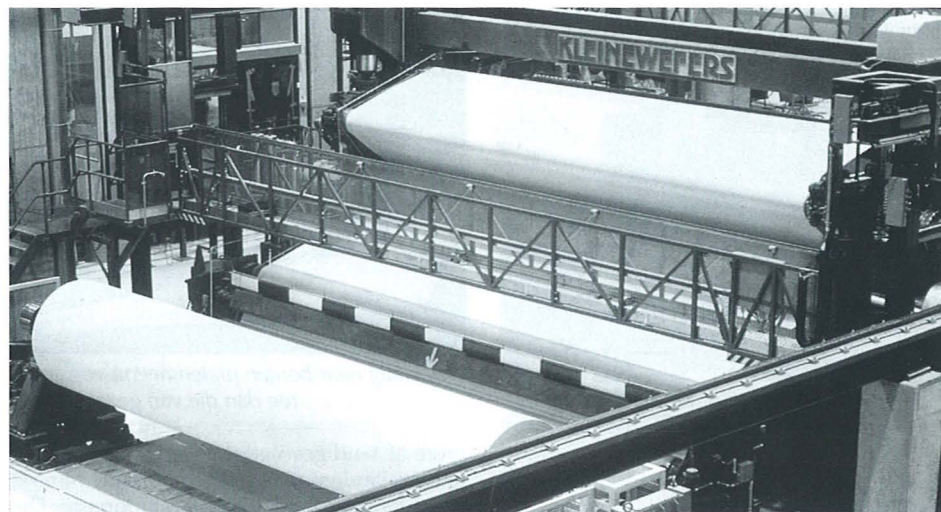
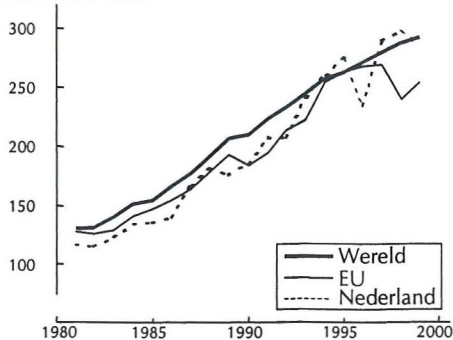
Figuur 5

Productie van pulp
Index: 1970-1980 = 100

Figuur 6

Productie (inzameling) oud papier/karton
Index: 1970-1980 = 100

Papierproductie groeit constant. Het belang van oud papier daarbij is sterk gestegen

De laatste jaren lijkt het Nederlandse verbruik een inhaalslag te maken nadat het verbruik midden negentiger jaren enigszins achterbleef bij de groei van het wereldverbruik.

Sterke groei internationale papiermarkt

De USA, China en Duitsland zijn grote importeurs van papier en karton. Belangrijkste leverancier is Canada op afstand gevolgd door Finland en Zweden. De wereldhandel laat een steile groeicurve zien, een verdrievoudiging in 20 jaar tijd.

SBIH
STICHTING BOSE EN HOUT

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5
Postbus 253,
6700 AG Wageningen (NL)
Tel.: 0317 - 466555
Fax: 0317 - 410247
E-mail: mail@sbh.nl
Website: www.sbh.nl